

Darius JUODIS

Zvilgsnis į Vasario 16-ąją

Ką mums reiškia Vasario 16-oji? Galbūt kiekvienas iš mūsų atsakyti savaičių, žinoma, savaičių būtų teisus. Blo-giausia, jei sutiktum žmogų, abejingą šiai datai. Jei apie Vasario 16-ąją jis iš viso nieko nežinotų.

Bet pažvelkime į šią datą istoriko žvilgsniu. 1918 m.

tarptautinės ir vidinės Lietuvos sąlygos buvo ne iš lengvųjų, daug ką lėmė ateities ne-apibrėžumas. Lietuvos teritorijoje stovėjo kaizerinė kariniomenė. Nors vokiečiams karo reikalai klostesi ne jų naudai, bet jie dar buvo jėga. Tuomet tarptautinėje erdvėje atsirado nuomonė apie

1918 m. Vasario 16-osios Akto signatarai

Vasario 16-oji yra viena iš kertinių mūsų tautos ir valstybės datų. Mano sąmonėje ji tam-pa atskaitos tašku, žyminti šiuolaikiškos mūsų valstybės pradžią. Šis valstybingumas yra sunkiai įgytas 19 a. pab.– 20 a. pr. tautinio sajūdžio veikėjų pastangomis, todėl turi būti branginamas. Jų mintys apie ateities Lietuvą, nepaisant nepalankių sąlygų, subrendo ir nugalėjо svetimas priešiškas jėgas. Kaip prisiemename, 1795 m. buvo padalinta Abiejų tautų respublika. Iš politinio žemėlapio išnyko valstybė, kurios dalimi buvo Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė, bet dominantė buvo Lenkijos karalystė. Todėl 20 a. pr. atsirado daug tokiai, kurie Lietuvą matė tik Lenkijos sudėtyje ir kitokios vizijos neturėjo. Ypač tokias ateities vil-tis puoselėjo sulenkėję Lietuvos žemių bajorai. Bet 1918 m. Vasario 16-osios Akto signatarai astovavo kitą Lietuvos dalį. Dauguma jų buvo Lietuvos valstiečių vaikai, baigę aukštuoju mokslo cariniuose universitetuose, bet neatsižadėję savo krašto ir pasiryžę tapti jo ateities kūrėjais.

Politinės aplinkybės

Dabar galima diskutuoti, kada buvo sudėtingesnės sąlygos atkurti valstybingumą – 1918 ar 1990 metais. 1918 m.

tautų apsisprendimo teisę. 1917 m. bolševikai užėmė valdžią Rusijoje, paskelbė deklaraciją apie Rusijos tautų teises, 1918 m. sausį JAV prezidentas V. Wilsonas deklaravo tautų apsisprendimo teisę. Bet tuo laiku tai buvo daugiau žodžiai, nei darbai. Bolševikai savaip suprato tautų teises, ir istorija parodė, kaip jie leido tautoms apsispręsti. Va-karu valstybės irgi delsė. Da-lis laukė Rusijoje grižtant carizmo, kiti norėjo matyti stiprią Lenkiją, „globojančią“ aplinkines teritorijas. Lietuviuje būta ir vidinių problemų: karo sugriauta ekonomika, vidiniai politiniai neramumai. Mat kai kurie vietiniai gyventojai irgi turėjo savo ateities vizijų. Sovietų Rusijos remiami vietiniai bolševikai pradėjo skelbti sovietų valdžią. Kai kurie to meto laikraščiai tai vertino itin dramatiškai. Stiprios Lenkijos simpatikai ruo-šėsi ginkluotai kovai. Padėtis buvo sunki, nes Lietuvos valstybė, neturėdama tarptautinio pripažinimo, galėjo išnykti. Buvo ir kai kurių palankių sąlygų, pavyzdžiu, Rusijos pilietinis karas, pritraukęs praktiškai visas bolševikų pastangas vidiniams reikalamams sutvarkyti.

Istorija parodo, jog palanki tarptautinė padėtis pade-dė, bet ne viską lemia. Kas ji

ir karine parama, pradėjo aktyviai formuoti savanorių kariniomenė ir pan. Laimėjimai akivaizdūs: Lietuva, nugalėjusi sunkumus, gavo tarptautinį pripažinimą *de facto* ir *de jure*.

Dar vienas pastebėjimas. Vasario 16-osios signatarus galime vadinti mąstytojais, idealistais, veikliais žmonėmis. Tik nedaugeliui, paieškojė, galėtume rasti „kompromituojančios medžiagos“. Galime kritikuoti A. Smetoną dėl jo valdymo stilium (nors toks valdymo stilius Rytų Europos valstybėse buvo dažnas, jis niekaip nesulyginamas su totalitariniais režimais nacistinėje Vokietijoje ir Sovietų sąjungoje). Taip pat galima įtarti buvusį signatarą J. Vailokaitį dėl neaiškių finansinių sandorių. Bet tai niekaip negalime sulyginti su šiandienine Lietuva, nuolat krečiama finansinių ir ekono-minių skandalų.

Pasiekimai

Ką Lietuva pasiekė per nepriklausomybės metus? Paminėkime tik tuos pasiekimus, kurie kelia mažiausiai ginčų. Lietuva sugebėjo su-kurti stiprią savų valiutą – litą. Pradėti ne visiem suprantamą, bet reikalingą žemės reformą (Mykolo Krupavičiaus nuopelnas).

(keliamo į 2 psl.)

Mažuji miestelių šviesa – ne tik valstybinėms šventėms

Mintys apie moksleivių patriotinį auklėjimą

Praėjusiais 2009-aisiais metais ramiai, kaip lietuviškų lygumų upė jūros link, į Amžinybę nukeliaus literatūros mokslininkė, habilituota pedagogikos mokslų daktarė Meilė Lukšienė pranešime, 1997 m. balandžio 25 d. skai-tytame mokslinėje konferencijoje „Lietuvos mokyklai – 600 metų“ akcentavo: „Sulaukėme 1990 metų kovo 11 die-nos. Vėl atsistojome prieš di-delį, esminį tautos ir žmogaus savimonės bei jos formavimo posūki.

Visuomenė, kurioje gyvename, su daugeliu bruozų ir bruozelių yra tarybinės mokyklos išugdyta. Mes – šian-dien baigiančio grūtū kolūkiniu kaimo ir sparčios urbanizacijos vaikai. 50 teroro, tota-litarizmo ir tragiškos rezis-tencijos metų žmogaus psichi-koje įspaudė gilias žymes. Mums būtina kitokio mentalioto visuomenė.

Politinė ir ekonominė situacija iš esmės pasikeitė. Už-griuvo didžiulės šiandieninio pasaulyo krizės problemos: žmogaus dvasinę brandą lenkia technika su jos primetama kultūrine struktūra ir atmos-fera. Išorės veiksnių poveikis brėstančiam žmogui dažnai stipresnis už mokyklos pas-tangų rezultatą. Plačiai su-

prantamas ugdymo procesas atrodo kartais nebevaldo-mas. (...) 20 amžiuje įvykę nu-sikaltimai žmonijai verste verčia ieškoti ugdyme atva-ros totalitarizmo ir dehu-mazacijos reiškiniams, rasti iš-mintingą, paremtą etinėmis vertybėmis pusiausvyra tarp materialinių ir dvasinių žmo-gaus interesų, taip suformu-luojant J. Delors (Jacques Delors, UNESCO edukolo-ginis gairinis leidinys, 1996) 20 ir 21 amžiaus slenksčio ke-turis pagrindinius ugdymo at-ramos taškus: mokyti kartu gyventi, mokyti pažinti, mo-kyti veikti (dirbt, kurti) ir mokyti būti.

Tai naujas ugdymo virs-mas. Jis daugeliu atžvilgiu su-dėtingesnis nei minėtieji isto-riniai. Naivu jį supaprastinti ir žvelgti formaliai.

Mūsų buvimas istorinia-me procese ir kartu kūrybiš-kas galvojimas – tai mūsų is-toriė pareiga.“

Šitaip išreikšta talpi, tarsi Baltijos jūros banga, gerbia-mos Meilės Lukšienės kerti-nė mintis apie atkurtos Lietu-vos valstybės tautinės mokyklos uždavinį pagrindimą ir iš-spausdinta Jos knygoje „Jungtys“ („Alma litera“, 2000).

(keliamo į 3 psl.)

Teismas tars baigiamajį žodį byloje prieš LPKTS

Vasario 24 d. 16 val. Kau-no apylinkės teisme (Laisvės al. 103), 101 salėje bus skai-tomas teismo nutarimas byloje, kurioje A. Klimaitis, ilgą lai-ką viešai žinotas kaip KGB bendradarbis, slapyvardžiu „Kliugeris“, kaltina Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungą (LPKTS) apšmeižus jį ir jo tėvą dar 1995 m. išleis-tame archyvinų dokumentų rinkinyje „Iš naujausios Lie-tuvos istorijos“. Iš LPKTS A. Klimaitis tikisi prisiteisti nemažą sumą už neva patirtą moralinę žalą.

Šioje byloje atsakovu patrauktas ir katalikiškos min-ties laikraštis „XXI amžius“, publikavęs Lietuvos piliecių memorandumą „Dėl K. Prunskienės valstybinio nepatikimu-mo“, kurį dar 2004 metų birželį pasirašė disidentai, Nepri-klausomybės Akto signatarai, Sausio 13-osios didvyrių arti-mieji ir kiti visuomenės veikė-jai. Memorandumė be kitų minimas ir A. Klimaitis, kaip buvęs KGB agentas. Baigia-masis posėdis šioje byloje jau įvyko vasario 10 dieną.

(keliamo į 3 psl.)

Žvilgsnis į Vasario 16-ąją

(atkelta iš 1 psl.)

Tik Jos dėka Lietuvos žemdirbys pasijuto žemės savininku. Žemės reformų kritikų nenaudai kalba faktas, jog ji nesugriovė žemės ūkio, tik jį pakėlė. Taip pat susurta sava pramonė, atstatyti senos ir statomos naujos įmonės.

Vardijant pasiekimus, reikia nepamiršti, jog Pirmojo pasaulinio karo metais buvo nualintas žemės ūkis, sugrauta daugelis įmonių. Tarpu kario Europą taip pat krėtė pasaulinės ekonominės križės. Žinant situaciją pasiekimai atrodo dar įspūdingesni. Aišku, ne viskas buvo idealu. Trūko pilietinių teisių, neišvengta bedarbystės, emigracijos. Tai skatinino vidinius neramumus, kaip 1935 m. valstiečių streikas Užnemunėje, po grindinės LKP kurstomi darbininkų streikai.

Negalima nepaminėti Lietuvos kultūros bei mokslo pasiekimų. Vasario 16-osios Akto sukurtoje Lietuvoje susklestėjo lietuviškoji kultūra. Nors iš Europos atėjo daug naujų literatūros, meno, muzikos krypčių, bet jos įgavo lietuvišką atspalvį. Per tą neprisklausomybės laiką išaugo nauja rašytojų, dailininkų, muzikų karta, savo darbais garsinus Lietuvą. Neapleistas buvo mokslas. 1922 m. įkurtas Lietuvos universitetas, ruošę specialistus to meto Lietuvai. Neliko užmirštasis pradinis ir vidurinis išsilavinimas. Tuomet neturėta minčių apie mokyklų uždarymą, o atvirkščiai – stengtasi plėsti mokyklų tinklą. Švietimo sistema ugdė žmogų, kuriam ne gėda būti lietuviu.

Lietuvių susitelkimas bendriems reikalams buvo suprantamas ir daugeliui priimtinės. Jis išryškėjo Vilniaus vadavimo siekiuose, Dariaus ir Girėno skrydžio laukime ir pan. Visus susitelkusius žmonės vienijo tai, kad jie buvo vienos šalies žmonės.

Nepriklausomybės metais išaugo patriotų karta

Per 22 nepriklausomybės metus išaugo ir subrendo nauja karta, kuriai teko nelengva karo ir pokario dalia. Šimtai tūkstančių tos kartos žmonių buvo įkalinta, ištremta. Daug žuvo Antrojo pasaulinio karo metų audrose. Pokario metais – dalis pasirinko partizano kelią. Pastarie-

siems neretai vadovavo buvę prieškario mokytojai. Iš aštuonių 1949 m. vasario 16 d. LLKS tarybos Deklaracijos signatarų keturių buvę mokytojai. O kiek gi mokytojų tapo apygardų, rinktinė, grupių, būrių vadais.

Laisvės kovotojai, stoję į nelygią kovą su okupantu, labai mylėjo Tėvynę, nors matė ir kai kurių negerumų buvusioje nepriklausomoje Lietuvoje. Štai partizanų kapellionas Justinas Lelešius-Grafas apie prieškario Lietuvą dienoraštyje užraše: „Reikėjo duoti sąlygas, kad visi galėtų žmoniškai pragyventi. Jeigu aukštas valdininkas turėjo kelių aukštų namą, kurį dažnai įsigydavo vogdamas iš valstybės iždo, tuo tarpu darbininko šeima gyveno fortuoose ar tamsiuose, drėgnuose sklepupoose“. Apie neatsakin-gus pareigūnus jis taip pat pa-luko nuomonę: „Didelė tautos dalis paliko tą Tėvynę, išbėgo ir laukia, kada kaimo artojēliai vėl savo krauju jiems iš-pirkis ministerių ir bankų di-rektorių kėdes“. Štai kaip apie prieškario politinę siste-mą atsiliepė Prisikėlimo apygardos vadadas Juozas Paliūnas-Rytas: „Aš sutinku su tuo, kad laisvę praradom ne 1939 m., kada bolševikai mus okupavo, o 1926 m. kada smetoniene valdžia viską užgrobė į savo rankas, panaikindami demokratiją, ivesdami dikta-tūrą“. Né vieno iš čia cituoto kovotojo nedrįščiau pavadinti nemylinčiu savo krašto. Jie turėjo pilnā teisę išsakyti sa-vomintis apie Lietuvą, nes jie savo gyvenimu įrodė, kas jiems yra Lietuva. Jie nepri-sitaikė, o pasirinko kovą iki paskutinės gyvenimo minu-tės. Ir paskutinę gyvenimo minutę pasirinko žūti, o ne gyvenimą. Taip pat partizanai 1949 m. vasario 16-osios Deklaracijoje pažymėjo, jog Lietuvą atkurs 1922 m. konstitucijos, taiyra demokratinės konstitucijos pagrindu. Ir Lie-tuvą jie siekė matyti socialiai teisingą. Apie tai irgi byloja minėtos deklaracijos vienas iš punktų.

Tosprieškario Lietuvos iš-ugdytos kartos lieka vis mažiau. Turbūt teisus buvo Dai-navos apygardos vadadas Lionginas Baliukevičius-Džukas manydamas: „Kai kas sako, jog bolševikinės okupacijos metai ir kovos užgrūdins tau-tą. Plienas, girdi, liks. Galbūt liks tokį, kaip plienas, kurie lydësi ir grūdinosi šioje kovo-

je. Bet tokį bus nedaug. Daug plieno kovoje bus su-naudota. Liks daug daug su-rūdijusios ir išskraipyto geležies gabalų, o dar daugiau liks molio (...) Lieka bailiai, pa-taikūnai, girtuokliai, bevaliai bolševikinio aparato klapčiu-kai, kombinatoriai, veidmai-niai... Šie visi lieka“. Argi ne-teisus partizanas Džukas? Blogiausia, kad panašūs išvar-dyti asmenys dabar lenda į priekines tribūnas ir prisidenginėja gražiomis frazėmis apie partizanus, jų kovą ir pan., nors nieko ypatin-gesnio nėra nuveikę ir jokių partizanų gyvenime nėra matę. Kaip pagalvoji, kiek tokį jau teko sutikti...

Bet liko, tikrai liko to plieno. Paminėsiu tik keletą tos kartos žmonių, su ku-riais teko susitikti ir pabendrauti. Štai Kauno Rezisten-cijos ir tremties muziejuje apsilankė buvęs politinis ka-linys Vladislovas Telksnys. Klausiausi garbingo amžiaus sulaukusio žmogaus ir sunkiai galėjau įsivaizduoti, kaip jis galėjo tai išverti. Jis neprisitaikė prie valdžių, o kovojo, kalėjo sovietiniame kalėjime, vėliau, kaip įkai-tas, nacių buvo įkalintas Štuthofo koncentracijos sto-vykloje. Į atmintį įsirežia par-tizano Viktoro Šniuolio-Vit-vyčio pasakojimas apie tai, kaip pomūšio eidamas su bro-liu Vytautu užtiko nušautą té-vą, vėliau kovoje žuvo tas pats brolis ir sesuo. Tą išgyvenęs kovotojas nepalūžo. Arba partizanų ryšininkas Vytau-tas Smitrius-Gilė. Jis ne tik vykdė partizanų atsakingas užduotis ir už tai kalėjo lage-riuose. Vėliau jis rinko me-džiągą apie partizanus, statė paminklus Laisvės kovoto-jams. Štai partizanų ryšininkę, buvusi politinė kalinė Zuzana Bitinienė-Rozeta, išsaugojusi partizanų dokumentus, nuotraukas, daiktus, nes tikėjo, kad jų dar reikės Lietuvai. Arba partizanų ryšininkas, buvęs politinis kalinys Petras Pocius-Ber-žas, išsaugojęs per 100 par-tizanų nuotraukų negatyvų. Partizanų ryšininkas paslė-pė, saugojo, suprasdamas tų nuotraukų reikšmę istorijai. Tai tik keletas įsimintų su-sitikimų.

Nesinori per daug ro-mantizuoti istorijos, bet ti-kiu, jog dar liko to plieno, kuris grūdinosi 1918 m. Vasario 16-osios Akto sukur-toje Lietuvoje.

Išsaugoti atsišaukimai

Daugelio atsišaukimų pa-skirtis trumpalaikė – žmones informuojanti, įspėjanti, paraginant, agituojanti. Tuo jų funkcija atlakta. Todėl atski-rais laikotarpiais naudotų at-sišaukimų ateities kartoms iš-lieka labai mažai, neretai jie iš viso pradingsta, kaip nereika-lingi popieriaus lapeliai. Ta-čiau istorikams jie galėtųapti svarbiu ir papildomu žinių šaltiniu. Ką jau bekalbėti apie partizanų atsišaukimus, leis-tus pogrindžio sąlygomis, dažnai atspaustintus ant prastos kokybės popieriaus, prisilaikant didelio slaptumo, platintus ir klijuotus ant pas-tatų, tvorų medžių. Tuo me-tu už tokius darbus grėsė di-džiulė bausmė – lageriai ir tremtis. Partizanų ryšininkų užkiliotas atsišaukimas ka-bodavo kol praeidavo pirmas sovietų aktyvistas ir jį sunai-kindavo. Todėl partizanų at-sišaukimų išlikę vos keli. Juos išsaugojo rietaviškė partizana-ų ryšininkė, buvusi politinė kalinė Zuzana Bitinienė, tu-rėjusi Rozetas slapyvardį. Šias ir kitas relikvijas – parti-zanų dokumentus, nuotrau-kas, laiškus, daiktus, tarp jų – fotoaparatą jį padovanojo Kauno Rezistencijos ir tremties muziejui. Muziejaus dar-buotojai dėkoja už parodytą didelį pasitikėjimą ir pada-vanotus eksponatus, pra-turtinusius muziejų.

Praėjusių vasarų svečiuo-jantis pas partizanų ryšininkę bei kalbantis apie sunkią pra-eitį, įsirežė į atmintį parti-zanų ryšininkės žodžiai, kad šios relikvijos „priklauso Lie-tuvai“. Kiek gi reikėjo vilties ir tikėjimo Lietuvos ateitimis dešimtmečius saugant šias relikvijas ir žinant, kad už jas buvo galima sulaukti griežtų bausmių. Ryšininkės Roze-tos drėsa ir tikėjimas lémė, jog į minėti atsišaukimai pa-siekė mūsų laikus.

Išsaugoti atsišaukimai at-spausdinti 1952 m., jau gės-tant partizaniniam judėjimui. Greitos pergalės viltys buvo praktiškai žuvusios, bet parti-zanai iš paskutinių jėgu kovojo dar siomis – neginkluo-tos kovos priemonėmis. Du atsišaukimai – tai LLKS Žemaičių apygardos vado Vlado Montvydo-Zemaičio įsakymai gyventojams. Vienas iš jų datuotas 1952 m. vasario 15 d. ir draudžiantis gyventojams medžioti miškuose ir krūmuose, nes pasinaudojant medžiokle vyksta šnipinėjimas. Už įsakymo lažymą nu-matyta bausmė: pirmąkart pagavus – 1000 rublių su šau-tuovo konfiskacija, antrą kar-tą – numatoma „bausti Karo lauko teismu“. Bausmės griežtos, bet matyt, reikalino tuo laiku.

Kitam atsišaukime at-spausdintas tos pačios apy-gardos vado įsakymas, datuo-tas 1952 m. vasario 25 d. ir nukreiptas prieš stribus. Įsa-kymas prasideda žodžiais: „Artėjant išsilaisvinimo ka-rui“ – tai rodo, jog vis dar norėta tarp gyventojų palaikyti viltį, kad esama padėtis laikina. Įsakyme griežtai pasi-kaoma prieš gyventojų sto-jimą į „istrebitalius“ ir grasa-ma griežtomis bausmėmis. Paskutinis – 4 įsakymo punktas byloja: „Naikinti strebite-lius visuomis priemonėmis“ (kalba netaisyta, – aut.). Tai-gi partizanai iš paskutinių norėjo atitraukti lietuvius nuo bendradarbiavimo su sovietų valdžia.

Trečią atsišaukimą į to me-to tarnautojus norėčiau paci-tuoti išsamiau. Laikas objek-tivai lémė, kad vis daugiau asmenų įėjo tarnauti į valsty-bines įstaigas. Jų apsisprendi-mas priklauso nuo kai kurių aplinkybių. Būtent į juos kre-pėsi likę gyvi partizanai. Gai-la, kad nešilko atsišaukimo išleidimo datos, bet jis pri-klauso tam pačiam laikotar-piui, kaip ir minėti anksčiau. Atsišaukime į tarnautojus taip pat stengiamasi palaikyti begestančią gyventojų viltį, kad „laivasis Vakarų pasau-lis pasiruošę sudeginti geleži-nę uždanga ir Kremliaus ga-lybę“ (kalba netaisyta, – aut.). Sovietų tarnautojui nu-rodoma: „Tėvynei nušvitus laisvei, kuomet tu už nusikal-timus tautai ir pataikavimą okupantams būsi teisiamas nekaltintumei, kad niekas ne-nurodė kokių kelių eiti“. Tar-nautojams aiškiai įsakoma neskriausti tautiečių, nevyk-di-tyti viršininkų įsakymų, kurie „kenksmingi tautai ir Laisvės Kovos Sajūdžiui“. Pakenku-siųjį privalo „atgimti tautai iš naujo ir išnaudodami savo pa-dėtį, visas jėgas ir net turimą ginklą reikiamu momentu nukreipti prieš okupantą“. Tai dar vieną pavyzdys, kaip norėta Lietuvos gyven-tojus atitraukti nuo akty-vaus bendradarbiavimo su okupacine valdžia.

Šie atsišaukimai liudija, kokiomis mintimis gyveno paskutinieji Žemaitijos ir vi-sos Lietuvos partizanai; jie kaip istorinė medžiaga, ne-pradings be pėdsako, nes yra tyrimo objektas istorikams; taip pat taps mokomajų pri-mone mokiniams, ateinan-tiems į Kauno rezistencijos ir tremties muziejų.

Taigi ne veltui šiuos atsi-šaukimus Lietuvos partizanai išleido ir ne veltui ryšininkė Zuzana Bitinienė-Rozeta, nebodama gresiančių pavoju, išsaugojo Lietuvai.

Darius JUODIS

Mažųjų miestelių šviesa – ne tik valstybinėms šventėms

(atkelta iš 1 psl.)

Teatleis man skaitytojai už trumpą apmastytum nuo krypij į 2002, 2004–2005 metų vasaras, praleistas Palangos gelbėjimo stoties kolektyve. Tai buvo trumpas, bet atsakinas, ačiū Dievui, laiminges pasibaigęs sezoniškis darbas, betgi pažinimo prasme – vertesnis už du aukso puodus. Budint gelbėtojų poste, su žiūronais ar be jų nužvelgiant poilsiautojų nugultus Palangos paplūdimius, daug sykių iškildavo klausimai, tradiškai patys „atsinešdavę“ ir atsakymus: kuo skiriasi žmogus nuo žmogaus? Kai į šias vietas su mama ar mokytojais iš Šaukėnų atvažiuodavome 1962–1965 metais ir stebint po pusės amžiaus, iš pirmo žvilgsnio niekas nepasikeitė. Kur pažvelgsi – vienodi kūnai, kūnai, kūnai... Asmenybės savitumą, žmonių skirtumus ir jų vertę lemia tik protas, dvasinė patirtis, išmintis, noras pasidalinti savuoju gériu su kita, sėdingumas.

Bet gyvenimas yra rūstesnis. Tai ne vien atostogos Palangos, Šventosios ar Kuršių Nerijos pliažuose vidurvasari.

Kad bent sykį per savaitę prisimintume „Dešimt Dievo Īsakymų“, kuriuos bandė nukopijuoti komunistai, niūrijo ateizmo laikotarpiu į debesis kėlė savajį „Moralinį komunizmo statytojo kodeksą“. Tobulos visuomenės žemėje néra. Šventieji žeme nevaikšto. Kad žmogus, nepaisydamas tautybės, išištinkinių moraliai, žmogiškai bendrautu su kita, gyvenimo dalyviai, kad negailėtūjų kūrybiškai turtindamas savają bendruomenę, valstybę, tautą, – tuo pirmiausiai privalo rūpintis tėvai, šeima, kasdien mastrydami ir apie savo atžalų dvasinį ugdymą. Lietuvos valstybės mažųjų ir didesnių miestelių pedagogai – „jonvalai“, širdimi pasirinkę švietėjišką misiją – kūrybiškai būti, saulén nukreipti kiekvieno jauno žvilgsnį, privalo būti regimis kaip visuomenės moraliniai autoritetai. Vesti saulén – ten, kur žinios. Nemuota Lietuvos istorija. Pasaulio pažanga. Pažinimas. Ten ir ateities Lietuvos moralinė erdvė. Saulėjautoje.

Kaip perdžiūvusiai žemei lietus, to Lietuvai reikia, kad atgimtų visavertė, save gerianti tauta, protas, lengvai neparklupdomas, nepaverčiamas vergu.

Lietuvai labiausiai reikia dėljos pasišventusių mokyto-

jų. Asmenybę. Švyturį. Štai todėl labiausiai nudžiugina žinios apie mokymo–ugdymo procese aktyviai dalyvaujančius (mokytojų pakviestus) Lietuvos valstybės istorijos kūrėjus, partizanus, politinius kalinius, tragiskų lemtinų įvykių liudininkus. Tikėjimo néra be pasitikėjimo. Kreipiūsi į kiekvieną šneką, gebantį ir geidžiantį su jaunu bendrauti senorą, Laisvės kovą dalyvį ar jo giminaitį – eikite į vaikų darželius, mokyklas, moksleivių klubus, sambūrius, eikite, eikime, kalbékime, nesivaržykime – jaunimas mūsų laukia, nori žinoti teisybę, nori atskirti grūdus nuo pelės. Būtent šito dažnokai vengia senieji sovietiniai mokytojai, deja, viena galvojantys, kita sakantys, o trečia rašantys.

Pripažinkime – mažokai šviesių patriotiškų akcentų pastarųjų metų mūsų rajonų, miestų „žirniasklaidoje“. Daugelyje leidinių rašto brolių ar sesuo téra „priedas prie reklamos“. Malonus atradiamas – neseniai Šiaulių universitetą baigusios telškés pedagogės ir žurnalistės Rasos Gedvilaitės laikraštyje „Palangos tiltas“ paruoštas įspūdingas puslapis „Atminimo lauzai laisvės gynējams“ (2010 m. sausio 16 d.). „Palangos tilto“ jauniausiojį kolégę Rasa Gedvilaitė su ypatinga atida nušvietė, nuotraukomis iliustravo šiu metų Sausio 13-osios minėjimą Palangoje, Šventojoje, šiu vietovių bažnyciose, mokyklose.

Taip pat laikraštyje skaitėme išsamią informaciją „Svečiuose – Laisvės kovų dalyvis“. Ši informacija kalba pati už save – tai pavyzdys, kuo galima ir reikia pradeti bei tėsti patriotinio, tautinio auklėjimo „ABC“. Kad nūdienos chaos ešilktume lietuvių, kad šviesūs akcentai nustelbtū negatyvius, bulvarinius. Štai minėtoji palangiškės žurnalistės pedagogės Rasos Gedvilaitės informacija, kuri nudžiugintų ir mūsų pedagogikos patriarchę Meile Lukšienę:

„Moksleivių klube taip pat jautėsi Sausio 13-osios atmosfera. Neapsiribota salėje parengtu stendu Sausio 13-osios įvykiams paminėti, vairai taip pat buvo supažindinti su 1991 metų įvykiams pasikvietus juose dalyvavusį Laisvės kovą dalyvį Kazimierą Algirdą Pečiukonį, pateikusį savus prisiminimus. Moksleivių klubo folkloro būrelis pasveikino svečią daina ir padėkojo

už apsilankymą.

K. A. Pečiukonis vaikams papasakojo ne tik apie šią prieš 19 metų vykusią žiaurią kovą, bet ir supažindino su prieš 70 metų buvusia Lietuvos padėtimi. „Tuo metu buvo labai nerami, permaininga politinė padėtis. Mūsų tėvynė Lietuvą okupavo sovietinė Rusija, Vokietija. Vėliau Sovietų sąjunga su Stalinu priešaky dar kartą Lietuvą paverģė, tačiau budrūs Lietuvos patriotai, partizanai nedavė jiems ramybės. 1991 metų sausio 13-osios naktį Lietuvos žmonės apgynė 1990 metų kovo 11-ąją atkurtą Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę, – apie sunkų Lietuvos kelią nepriklausomybės link pasakojo Laisvės kovą dalyvis, matęs ir išgyvenęs skaudžių ginkluoto pasipriešinimo sovietų valdžios savivalei laikotarpį, trėmimą į Sibirą. K. A. Pečiukonis supažindino vaikus su anuomet siautuojais neramumais, atskleidé ilgai nepriklausomybės siekusių tėvynainių ryžtą.

1991 metais gyvenęs Vilniuje ir dalyvavęs Sausio 13-osios įvykiuose jis prisiminė, kaip su žmona atskubėjė prie parlamento pamatė aikštėje „dainingų žmonių jūrą“. „Žvarbaus vėjo nurausvintuose veiduose nesimatė baimės net ir tada, kai per garsiausius buvo skelbiami pavojus pranešimai. Po kiekvienos informacijos vieningai skandavome: „Lietuva bus laisva!“ – prisiminė K. A. Pečiukonis.

Vaikai jidėmiai klausėsi Laisvės kovų dalyvio pasakojimo, stengdamiesi suprasti, kad Laisvė buvo iškovota be ginklų, nors nukentėjusių buvo daug. Lietuviai apgynė savo tėvynę, sudarydami, pasak K. A. Pečiukonio, gyvą apsauginę sieną, dvasingomis dainomis bei šukiais mirties akivaizdoje atrémę ginkluotą agresiją.

Išgirdė ne tik svečio pasakojimus, bet ir išvysdė atsineštų dokumentinių filmų apie partizanus ir jų svarbių įvykių minėjimus, vaikai suprato, kiek daug reikėjo jėgų ir paširyžimo, kad Lietuva būtų laisva ir nepriklausoma.“

Patriotikumas, meilės, gerumo apraiškos dažniausiai yra tylūs, neskuba į viešumą, tačiau reikia kalbėtis, tarptis su moksleivija, kad jauni žinotų, kas ir kodėl yra mūsų Lietuvoje. Kad lengviau atroštų vertėbes.

Gediminas GRIŠKEVIČIUS

Teismas tars baigiamąjį žodį byloje prieš LPKTS

(atkelta iš 1 psl.)

LPKTS atstovavusi Jūratė Elžbieta Marcinkevičienė „Tremtinui“ tvirtino, kad, jos nuomone, pavyko atremti A. Klimaičio mestus kaltinimus, nes LPKTS išleistame dokumentų rinkinyje pateikta informacija apie A. Klimaičių ir jo tėvą anksčiau buvo publikuota kituose leidiniuose ir viešuose informaciniuose šaltiniuose. Tačiau koks bus teismo nuosprendis, kol kas nežinia.

Tiesa, sausio 25 d. Vilniaus miesto 3-iasis apylinkės teismas atmetė verslininku prisistatantį A. Klimaičio civilinį ieškinį dėl garbės ir orumo įzeidimo, kuriamo jis reikalavo paneigtį viešai paskelbtą teiginį, kad jis buvo KGB agentas. Čia atsakovais buvo patrauktai tie patys minėto memorandum „Dėl K. Prunkienės valstybinio nepatikimumo“ signatarai ir jų paskelbės dienraštis „Lietuvos rytas“. Tąkart Vilniaus teisėja principingai pareiškė, kad laikraštyje paskelbta publikacija buvo nuomonė, kuri rėmė anksčiau paskelbtos žiniomis: „Paskelbta informacija laikytina nuomone, kuri negali būti paneigta“. Nijolė Sadūnaitė iš sausio 25 d. teismo salės išėjo iškėlus du pirštus, reiškiančius pergalę. Kol kas neaišku, ar LPKTS atstovai ir „XXI amžius“ turės tokią pačią galimybę, kaip N. Sadūnaitė.

Tuo tarpu vasario 10 d.

Vilniaus apygardos administracinis teismas patenkino Kazimiro Danutės Prunkienės skundą ir panaikino 2009 m. rugsėjo liustracijos komisijos sprendimą, kuriuo ji pripažinta slapta bendradarbiavusi su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis. Liustracijos komisija K. Prunkienės byla atnaujino po to, kai žiniasklaidoje pasirodė seni vaizdo įrašai, kur K. Prunkienė pasakojo, kaip ji pasirinkusi „Šatrijos“ slapyvardį. Vilniaus apygardos teismas nusprendė, kad liustracijos komisija, priimdam 2009 m. rugsėjo nutarimą, vadovavosi negaliojančiu Aukščiausiojo Teismo 1992 m. rugsėjo sprendimu.

„Teismas nepasisakė dėl surinktų įrodymų pakankamumo, kadangi vykdant administracinių procedūrų buvo padaryti pažeidimai, dėl kurių toks vertinimas netenka prasmės“, – rašoma Vilniaus apygardos administracinių teismo pranešime spaudai.

Liustracijos komisijos pirmininkas A. Urmonas žiniasklaidoje teigė esą valstybei tikriausiai iš viso neberekia jokių liustracijos. Tačiau net jei būtų taip, kad valstybei liustracija neberūpi, jos vis dar reikia patriotinėms organizacijoms ir visuomenės veikėjams, kurie iki šiol liustracijos nebaigtų bylų „herojų“ yra tąsomi po Lietuvos teismus.

Ingrida VĖGELYTĖ

Lietuvos užsienio politikos vadovybės pasikeitimai

Vasario 11 d. Seimo neeliniai posėdyje prisiekė naujasis užsienio reikalų ministras, Tėvynės sajungos–Lietuvos krikščionių demokratų frakcijos narys Emanuelis Zingeris. E. Zingeris yra Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo Akto signataras, dirbo Aukščiausioje Taryboje–Atkuriama Jame Seime, vadovavo Užsienio reikalų komisijai, yra ilgametis Seimo narys. Politikas atgimimo laikotarpiu dalyvavo Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio veikloje, 1993 m. tapo vienu iš Tėvynės sajungos (Lietuvos konservatorių) steigėjų. Atstovaudamas Lietuvą Europos institucijose daug nuveikė aiškindamas apie Lietuvos skaudžią okupacijos istoriją. E. Zingeris yra vienas iš tų politikų, kuris tiek Holokaustą, tiek sovietinį genocidą viešai įvardijo kaip ypatingos svarbos įvykius.

„Tremtinio“ inf.

Sveikiname 100-metį

Prieš 100 metų – 1910 m. sausio 25 d. Senojo Būdviečio kaime, Marijampolės aps., daugiavaikėje valstiečių šeimoje gimė Nikodemas Stankūnas. Nuo mažens troško mokytis, todėl vienintelį iš šeimos tėvai leido į mokslus. Išryškėjus jo muzikiniams gabumams 1930–1935 m. mokėsi Kauno muzikos mokyklos vargonų klasėje pas kompozitorių Juozą Naujalį. 1935 m. liepą vedė, su žmona Amelija (mirė 1994 m.) sulaukė dukters Jūratės ir sūnaus Konstantino. Bėgęs Konservatoriją mokytojavo Kėdainių, Dotnuvos Akademijos gimnazijoje, vadovavo moksleivių chorams.

Visas gyvenimo dešimtmetis – 1945–1955 m. prabėgo Gorlago lageryje ir tremtyje Krasnojarske.

Grįžęs į Lietuvą negalėjo Vilniuje, kur buvo pasilikusi žmona su vaikais, susirasti darbo, todėl ilgą laiką teko važinti į įvairias provincijos muzikos mokyklas. Paskutinioji jo darbovieta – Vilniaus Balio Dvariono vaikų muzikos mokykla. I pensiją išėjo 1976 m.

Buvusį politinį kalinį **Nikodemą STANKŪNĄ** sveikiname garbingo 100-ojo jubiliejaus proga. Linkime sveikatos ir Aukščiausiojo palaimos.

Buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai

Garbingo gimtadienio proga sveikiname nuostabų Tėvelį ir Senelį, buvusį politinį kalinį, atkurtos LLKS Kęstučio apygardos partizanų vadą, dimisijos kapitoną **Vincą VERNICKĄ**, gyvenantį Jurbarke. Nuoširdžiai linkime stiprios sveikatos, neišsenkančios energijos ir Dievo palaimos.

Duktė Angelina su šeima

Buvusią politinę kalinę **Salomėją TURIENĘ** sveikiname garbingo 85-ojo jubiliejaus proga. Linkime stiprios sveikatos, saulėtų, pavasariškų, šiltų ir viltingų dienų bei Dievo palaimos.

Ne metai nulemia metus,

O darbai dori ir mintys.

Tu praturtinai ir mus

Mokedama save dalinti...

**Artimiausi šeimos nariai
ir Pečioros lagerio sesės**

Sveikiname Lietuvos laisvės kovų dalyvi, kraštiečių klubo „Suduva“ pirmininką, rašytoją, poetą, „Tremtinio“ bendradarbiją **Albiną SLAVICKĄ**, Kauno miesto savivaldybės apdovanotą 3-iojo laipsnio Santakos garbės ženklu. Linkime puikios sveikatos, neblėstančios energijos ir kūrybinės ugnies.

**LPKTS pirmininkas Antanas Lukša,
„Tremtinio“ redakcija**

Sveikiname Lietuvos istorinio atminimo puoselėtoją, „Tremtinio“ bendradarbiją **Gintarą LUČINSKĄ**, už nuopelnus Lietuvos šaulių sajungai LR Krašto apsaugos ministro apdovanotą Šaulių žvaigždės medaliu. Linkime prasmingų darbų ir negestančios Tėvynės meilės.

„Tremtinio“ redakcija

Skelbimai

Vasario 20 d. (šeštadienį) 12 val. Kaune, Maironio literatūros muziejuje, įvyks Povilo Šerno naujos poezijos knygos „Vilties šauksmas“ pristatymas. Dainas pagal P.Šerno žodžius atliks „Biciulių“ choro vadovas Vincentas Kursa.

Kviečiame dalyvauti.

Vasario 23 d. (antradienį) 14 val. Seimo parodų galerijoje įvyks partizano **Antano Kraujelio-Siaubūno** žūties metinių paminėjimui skirtos parodos, parengtos Utenos krašto muziejaus, pristatymas.

Norinčiuosius dalyvauti prašome registruotis tel. (8 5) 239 6561.

Knygų tremties ir rezistenčijos tematika galite įsigyti LPKTS būstinės knygynėlyje, Kaune, Laisvės al. 39.

Užsiprenume- ruokite „Tremtinį“

Prenumeratos indeksas – 0117.

Prenumerata kainuoja:
1 mėn. – 7 Lt,
3 mėn. – 21 Lt,
6 mėn. – 42 Lt.

Vienas savaitraščio numeris kainuoja 1,75 Lt.

„Tremtinys“ išeina keturis kartus per mėnesį.
Prenumerata priimama „Lietuvos pašte“ iki kiekvieno mėnesio 22 dienos.

Dėl dviejų procentų gyventojų pajamų mokesčio paramos

Rekomenduojame, kad gyventojai, pildydami prašymus pversti iki 2 procentų pajamų mokesčio sumos Lietuvos vienetams, pagal Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymą turintiems teisę gauti paramą (forma FR0512) ir norėdami skirti paramą filialui, 10 laukelyje turėtų nurodyti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjungos kodą (kodas 300032645), o **15 laukelyje** įrašyti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjungos **filialo* atskaitomosios sąskaitos numerį** (FR0512 formos pildymo taisyklės). Atlirkus skaiciavimą pagal pateiktus prašymus paskaičiuota suma bus pversta į pagrindinės įmonės sąskaitą, tačiau kreipiantis į VMI galima bus išrašyti pažymą apie sumų pervedimą pagal prašymuose nurodytas sąskaitas.

* - kiekvienas, norintis paremti, 15 laukelyje įrašo savo filialo atskaitomosios sąskaitos numerį, kurį galima susižinoti tik savo filialo būstineje.

1. Adresas kodas	2. Nikodemo STANKŪNĄ giminės vardu	3. Nikodėm giminės vardu	4. Telefonas	5. Elektroložio pato adresas
6. Mokinčiaus vardo	7. Prašymo data:	8. Pilkas	9. Pilkas	
9. Elektroložio pato kodas	10. Paramos gautojo kodas iš anksto pateiktas	11. Paramos gautojo pavadinimas	12. Elektroložio vardo	
13. Elektroložio pato adresas	14. Banko kodas	15. Atskaitomybės sąskaitos numeris	16. Prašoma perduoti paramos lėšas į vieneto konta (procentai)	
17. VILNIJUS BANKAS	18. 70440	19. LT 187044060004258365	20.	
21.	22.	23.	24.	
25.	26.	27.	28.	
29.	30.	31.	32.	
33.	34.	35.	36.	
37.	38.	39.	40.	
41.	42.	43.	44.	
45.	46.	47.	48.	
49.	50.	51.	52.	
53.	54.	55.	56.	
57.	58.	59.	60.	
61.	62.	63.	64.	
65.	66.	67.	68.	
69.	70.	71.	72.	
73.	74.	75.	76.	
77.	78.	79.	80.	
81.	82.	83.	84.	
85.	86.	87.	88.	
89.	90.	91.	92.	
93.	94.	95.	96.	
97.	98.	99.	100.	
101.	102.	103.	104.	
105.	106.	107.	108.	
109.	110.	111.	112.	
113.	114.	115.	116.	
117.	118.	119.	120.	
121.	122.	123.	124.	
125.	126.	127.	128.	
129.	130.	131.	132.	
133.	134.	135.	136.	
137.	138.	139.	140.	
141.	142.	143.	144.	
145.	146.	147.	148.	
149.	150.	151.	152.	
153.	154.	155.	156.	
157.	158.	159.	160.	
161.	162.	163.	164.	
165.	166.	167.	168.	
169.	170.	171.	172.	
173.	174.	175.	176.	
177.	178.	179.	180.	
181.	182.	183.	184.	
185.	186.	187.	188.	
189.	190.	191.	192.	
193.	194.	195.	196.	
197.	198.	199.	200.	
201.	202.	203.	204.	
205.	206.	207.	208.	
209.	210.	211.	212.	
213.	214.	215.	216.	
217.	218.	219.	220.	
221.	222.	223.	224.	
225.	226.	227.	228.	
229.	230.	231.	232.	
233.	234.	235.	236.	
237.	238.	239.	240.	
241.	242.	243.	244.	
245.	246.	247.	248.	
249.	250.	251.	252.	
253.	254.	255.	256.	
257.	258.	259.	260.	
261.	262.	263.	264.	
265.	266.	267.	268.	
269.	270.	271.	272.	
273.	274.	275.	276.	
277.	278.	279.	280.	
281.	282.	283.	284.	
285.	286.	287.	288.	
289.	290.	291.	292.	
293.	294.	295.	296.	
297.	298.	299.	300.	
301.	302.	303.	304.	
305.	306.	307.	308.	
309.	310.	311.	312.	
313.	314.	315.	316.	
317.	318.	319.	320.	
321.	322.	323.	324.	
325.	326.	327.	328.	
329.	330.	331.	332.	
333.	334.	335.	336.	
337.	338.	339.	340.	
341.	342.	343.	344.	
345.	346.	347.	348.	
349.	350.	351.	352.	
353.	354.	355.	356.	
357.	358.	359.	360.	
361.	362.	363.	364.	
365.	366.	367.	368.	
369.	370.	371.	372.	
373.	374.	375.	376.	
377.	378.	379.	380.	
381.	382.	383.	384.	
385.	386.	387.	388.	
389.	390.	391.	392.	
393.	394.	395.	396.	
397.	398.	399.	400.	
401.	402.	403.	404.	
405.	406.	407.	408.	
409.	410.	411.	412.	
413.	414.	415.	416.	
417.	418.	419.	420.	
421.	422.	423.	424.	
425.	426.	427.	428.	
429.	430.	431.	432.	
433.	434.	435.	436.	
437.	438.	439.	440.	
441.	442.	443.	444.	
445.	446.	447.	448.	
449.	450.	451.	452.	
453.	454.	455.	456.	
457.	458.	459.		

Partizanu Motinos

Motinos širdies šiluma

Išvijus iš Lietuvos sovietinė tamsą, vis daugiau laisvėjančios šviesos išsimelkia į atgimusių tautos sąmonę. „Man patinka išižiūrėti, išiklausyti ir stebėti, kaip iš slogios praeities išsitrlynusi sovietų pasaka, prisotinta šetoniško melo, vertesi stačia galva, susilaužė pasturgalio pagyrų adatos smaigalių ir nutilo, nutolo, tarsi Vienuolio Paskenduolė, be teisės sugrižti ir kvailinti pasaulio dorovę“, – sako karys savanoris Sigitas Kvietkauskas.

Sigitas mena Motinos rūpestį, kaip ji vaikus auklėjo tautos idealų ir dorybių dvasią: nesuklupti po Stalino vėždu, nors ir skaudėtų, kraujuotų siela, priešintis okupantui pakelta galva: šiandien, rytoj ir visada, iš kur jis bebūtų.

„Mūsų Motina Anele Kvietkauskienė priklausė Liubavo parapijos Pavasarininkų kuopai, vadovautai kunigo Jono Babiliaus. Katalikių šūkis – „Mylėti Dievą ir Tėvynę!“

Motina ir mane irašė į Angelaičių draugiją, giedoja uvaikų bažnytiniam chore.

Po antrosios sovietų okupacijos „kūnas pašiurpo“ ne nuo pagėlaušvėjo šešlumo, bet kad esi belaisvis, kad akis į kurią stoji kovon su tamsa, kai jau pilnai pažisti bolševikinio šetono povyžą, mūsų sielas apgobusių juodžiausiu šméklių skraiste, be šviesų žaismo, be teisės giedoti Laisvės giesmę – garsų krūtine... Gerai prisi menu juodojo pokario naktį, kai Laisvės vyrai apsilankė mūsų sodyboje ir pasipraše užuovėjos – iširengti slėptuve, kad pikto akis nesulamdytų Laisvės siekusių ginklo kovai už tiesą. „Nusikalsčiau Dievui ir Tėvynei nesuteikdama alkanam maisto, pakeleiviu – nakvynės, varganam – pagalbos,“ – atsakė Motina į partizanų prašymą. Taip mūsų sodyboje, Skaisčių kaimė, Liubavo valsčiuje, atsirado slėptuvė „Pelių karalystė“.

Motina tvirtino: „Okupanto egzistencija trumpa, beprasmė, ižūli. Net ir tamsoje turime ižvelgti Vėlinių žvalkelių krūpsinčią šviesos pergalę, nugalinčią tamsą, nes ir tamsoje privalome ižiebtį šviesos ruoželį, nugalinti išgalėjusį blogį, nes ir tamsoje išblunka keršto ribos ir galima suvienyti pusiau skilusią tautą. Laisvo žmogaus gyvenimas – pilnakraujis, kai atkuria ryšį su tauta,“ – tvirtindavo Motina ir sūnų prisaikdino: „Nepalik mirusio tėvo palaikų Sibire!“

Liubavo kapinėse prie parvežtų tėvo palaikų niekada nenuvysta lietuviškų gėlių

Anele Kvietkauskienė
margaspalviai žiedai, – tvirtina sūnus Sigitas, išykdes Motinos prašymą.

Lietuvą luošinės stalininio teroro vežimas sulūžo, ratų stipinai pabiro, tiktais mes dar murkdomės niekšybių liūne, mums pakiltame sovietų okupacijos, trukusios pusę šimto metų. Taip ir norisi surikti: „Kaip jūs nusibodot su tais pažadų receptais, tuštybių pasakomis, kvailycių kvailystėm – be pabaigos...

Zinome, kad apskaičelialai raudonomis plunksnomis tuomet apsigobė prisitaikėlio mantija, kurios dar vis neišgali suplešyti net ir arklio kanopa.

Girdėjome ir matėme, kaip tamsoje kaupėsi probleminis mėšlas, žadėjės šviesų „rojų“, kuriame seiles rysime nuo melagingų pažadų, kai Sibiro mirusiuju kaulai plaukios Siaurės vandenynais ieškodami kelio į Lietuvą.

Béda, kad vis dar bijome ne slėgusios tamsos, bet siūlomas šviesos, kai vienos ribos nuo metų slinkties išblunka, o antrosios bekildamos išsitrinā...

Sigito dukraitė Loreta, prisimindama Senelę, sako: „Ji Sibire sunkiai dirbo, šalyje kirto Altajaus kedrus, rinko sakus neprarasdama tikėjimo. Grįžusi iš tremties mums buvo tarsi rišamoji grandis tarp giminių ir pažystamų. Jos stalas svečiams lūždavo nuo pyragų ir pyragelių. Gražiai dainavo ir mus išmokė auginti gėrio daigus sakydama: „Vaikeliai, matykite ne vien tą žemės gabalėlį, ant kurio stovite, pažvelkite plačiau, suvokite giliau ir suprasite gyvenimo prasmę, atrasite save ir jums bus gera!..“

Išlaisvinta širdis – atspari tamsai, ir protai laisvi – nenu-tupeti... liepsnoja kilnumo vardan, kai teisingumo liepsna kyla aukštyn, tik aukštyn, Motinų didybei jamžinti...

Albinas SLAVICKAS

Lietuviškos statinaitės Sibire

Sunkmečio aktualijos atgaivino senus gyvenimo Sibire prisiminimus ir sužadino norą juos palyginti su šiandieniniais sunkumais.

1947 m. Kiseliosko gyvenvietėje man sukako penkiolika, o tėveliu penkiasdešimt metų. Šeimoje – penkios burnos. Pajamos – vieno dirbančio tremtinio atlyginimas, tad galėjome nusipirkti tik duonos ir avižinių kruopų. Gyvenome viename kambaryje trys šeimos, iš viso aštuoni žmonės.

Vėlgynimo pradžia po antro ištremimo. Turime dvi lovas penkiems. Pirminiausiai pasipuošėme savo kampelį – ant popieriaus lapo pieštuku iš atsivežto vadovėlio nupiešiau kungiakščių Gedimino ir Vytauto portretus. Pakabinome juos virš lovos. Nukastuose vietinių gyventojų bulvių laukose prisirinkome kelis pusmaišius paliktų bulvių ir supylėme po savo lovomis. Pavyko nusipirkti ožkutę. Tačiau kur ją iškurdinti? Nei sandeliuko, nei tvartelio. Žiemai iškurdinome tarpelyje tarp mūsų lovų.

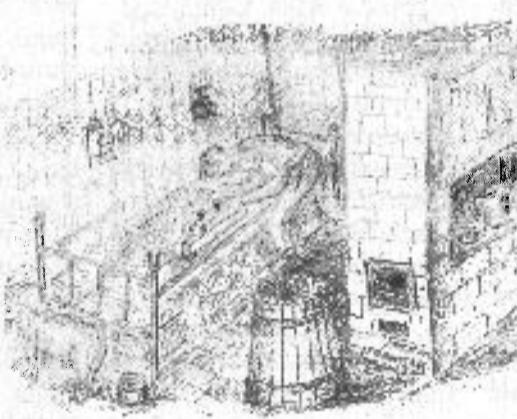
Pasitarėme su tėveliu ir nusprendėme iš statybų sąvartyne surinktų lentų atliekų gaminti lietuviškus gaminėlius ir pardavinėti sekminės turguje. Ant mūsų, vyrų, lovos padėdavome lentą, tai buvo varstotas. Taig dieną ant lovos

obliuodavau statinaitės ruošinius. Obliu pagamino vokiečių kareiviai – belaisviai. Jie mums pagamino gerą ir labai reikalingą leistuvą bei kitus įrankius. Čia pat prie lovos statinaitės surinkdavome.

Tokių pat būdu gaminome lagaminus, šukas, šaukštus, pypkes, žaisliukus. Žinoma, jie atrodė lietuviškai. Nudaždavau juos akvarele (?) lietuviškomis spalvomis, nes tėtis vis pasakodavo, kaip toks gaminukas atrodydavo Lietu-

Romualdas Baltutis

Taip buvo gaminamos statinaitės

Aniceto Juknio-Kranto partizanų būrio veikla ir likimas

Gana didelis ir gerai organizuotas Aniceto Juknio-Kranto vadovaujamas partizanų būrys DKA veikė bene ilgiausiai, net iki 1952 m. spalio pabaigos.

Anicetas Juknys-Krantas, Antano, gimė 1927 m. Umergės aps. Pabaisko valsč. Mažeikiškių kaimė. 1948 m. jis išstojo į iš to paties kaimo kiliusio Vytauto Strazdė-Klauso DKA B rinktinei priklausiusi būrių. 1949 m. rugpjūčio pabaigoje žuvus būrio vadui Klausučiui, iš pastarosios būrio likučių ir naujai išjusiu partizanų susidare du nauji būriai, vadovaujami Aniceto Juknio-Kranto ir Prano Misiūno-Vytenio. Vytenis žuvo 1951 m. Anicetas Juknys-Krantas išsilaikė ilgiau. Jo būrys veikė Pabaisko,

Šešuolių, Žemaitkiemio valsčių ir Jonavos rajono teritorijose. Kranto, kaip ir kituose būriuose, partizanų sudėtis nebuvovo pastovi: žuvusiuosis pakeisdavo naujai išstoje ar iš iširusių būrių atėjė partizanai.

1948 m. nuo tremties likęs Jonas Mikevičius-Rugelis, Prano, gimęs 1929 m. papildė Kranto būrio partizanų gretas ir dar 1954 m. kovojo partizanų gretose. 1952 m. kovą į Kranto būrių atėjo Jonas Bagdonas-Margiris, Baltraus. Jis gimė 1924 m. Taujėnų valsč. Jasiuliškių k. Baltraus (1897 – 1982) ir Liudvikos (1900 – 1997) Bagdonų šeimoje. Šeima buvo gausi: 1921 m. gimė Stasys, 1923 m. – Liudvika, 1924 m. – Jonas, 1926 m. – Marijona, 1930 m. – Vytautas, 1932 m. – Elena,

1931 m. – Genovaitė ir 1940 m. – Valerija. Vėliau šeima persikėlė gyventi į Siesikų valsč. Garbuvos kaimą. Čia juos ir užtiko sovietų okupacija.

Lietuva pradėjo kraujuoti: degė sodybos, pagiriai, aidėjo šūviai, vagonuose vaitojo tremiami žmonės, dejava dangus ir žemę. Su tuo negalejusi susitaikyti tauta kiek galėjo priešinosi sovietų okupantams. Jonas 1944 m. slapstėsi namie, bet greitai buvo sugautas ir po trumpo apmokymo išsiustas į Sovietų sajungos–Vokietijos karo frontą. Dalyvavo Berlyno šturme. Pasibaigus karui, grįžo namo į Garbuvos kaimą. Cia jis susipažino su Kranto būriu partizanais, juos rėmė, slėpė, rinkdavo ir perduodavo žvalgybiniu pobūdžiu informaciją.

(keliamo į 6 psl.)

Albinas SLAVICKAS

(atkelta iš 5 psl.)

Taip J. Bagdonas tapo partizanų rėmėju-ryšininku. Veiklos pradžioje jo sodyboje įrengtoje slėptuvėje slėpda- vosi būrio vadai Anicetas Juknys-Krantas su Vytautu Gečiausku-Spygliu ir Algirdu Lapinsku-Audra. Vėliau jie persikėlė į kaimynystėje įrengtą ir J. Bagdono prižūri- mąslėptuve. Ukmergės MGB, sužinojė apie J. Bagdono ry- sius su partizanais, 1952 m. kovo 16 d. jį išsikvietė ir su- ēmė. Apie savaitę tardė ir stengdamiesi jį užverbuoti reikalavo išduoti Kranto bū- riuo partizanus. Jonas tardymą išlaikė, nieko neišdavė, nors žinojo daug. Manoma, kad Jonas, norėdamas kuo greičiau baigtis kankinimus ir pa- sprukti iš MGB, sutiko su jais bendradarbiauti ir buvo paleistas. Jonas, naktį grįžęs namo, pasakė tévams, kas atsi- tiko ir išvyko į Pagelažius. Ten susiradęs Krantą, pastarajam papasakojo viską apie suėmimą bei tardymą ir, pa- sirinkęs Margirio slapyvardį ir priemęs partizano priesai- ką, tapo Kranto būrio parti- zanu. Jonas Bagdonas buvo iš tu žmonių, negalėjusių palikti tévynės nelaimėje. Pasirin- kęs partizano keliąjis gerai su- prato, kad eina žūti, nes žinojo, kad niekas mums laisvės nedovanos. J. Bagdonas, bu- vęs karys, tapo disciplinuotu ir geru Kranto bendražygį. Tačiau likimas ginti Tėvynę nuo sovietinio amaro lémé neilgai, vos 7 mėnesius. 1952 m. spalio 27 d. ryte jį kartu su vadu bei kitais būrio partizanais iš pasalų nužudė smogikai, tarp kurių buvo ir agentas „Audra“.

Iš literatūros, žmonių pri- siminimų ir ypač iš LYA by- los FK-1, Ap.3, B.1516, L.75 – 80 sužinome apie Kranto bū- riuo veiklą ir jo sunaikinimą.

1949 m. pabaigoje Krant- tas su dvimi bendražygiais: Vytautu Gečiausku-Spygliu ir Jonu Rudoku-Šauliu, apsi- stojo ir peržemojo Ukmergės aps. Mikačių k. gyventojo Latvio sodyboje įrengtame bunkeryje. 1950 m. rugsėjo 18 d. po įvykdytos užduoties 7 Kranto būrio partizanai grį- žo į Latvio sodybą. Aptarę reikalus pavalgė, pailsėjo ir išejo pas kaimynus. Agento, matyt, buvo pasekti, nes 1950 m. rugsėjo 19 d. ryte Latvio sodyba buvo apsupta MGB kareiviu, vadovaujamu plk. Vikrevo ir kpt. Teliolino. Sodyboje darydami kratą ka- reiviai rado tuščią bunkerį ir jį susprogdino, Latvienę ir jos sūnų Bronislovą suėmė. Jie buvo nuteisti po 10 metų lais- vés atėmimo. Vakare, pasi-

Aniceto Juknio-Kranto partizanų būrio veikla ir likimas

traukus kareiviams, buvę pas kaimynus septyni Kranto bū- riuo partizanai persikėlė į kitą vietovę. 1951 m. birželį ar lie- pą Krantas su 5 partizanais, tarp kurių buvo ir Algirdas Lapinskas-Audra, apsistoję nuo Veprių į Ukmergės pusę, netoli Pakalnės k. esančiame miške. Ten buvo parengta pa- salo ir norėta suimti juos gyvus, bet nepavyko, nes parti- zanai atsišaudydami spėjo pa- sitraukti į Šventosios upės pusę ir persikelti per Nerį į Berkalo mišką. Susišaudyme žuvo KGB Gelvonų garnizo- no kpt. Siklatorskinas, o parti- zanai nuostolių nepatyrré. Kelias dienas kareiviai krėtė Panoterių, Rizgonių ir Vep- rių apylinkių miškus, bet parti- zanų nerado. Kranto bei jo būrio, tuo pačiu ir Margirio, žūtis siejama su Algirdo Lapinsko-Audros suėmimu ir užverbavimu. A. Lapinsko- Audros suėmimo ir A. Juk- nio-Kranto žūties aprašymas pateiktas toje pačioje byloje vienas po kito tésinio forma. Ten rašoma, kad 1952 m. rugpjūčio 30 d. Vilniaus sr. MGB, vykdymadi agentūrinę operatyvinę užduotį Vievio r. Miciūnų k. Verbeno sodyboje, rado bunkerį, kuriame bu- vo du partizanai. Jie, nematy- dami galimybų išsigelbėti, pasidavė. Taip buvo suimtas partizanas nuo 1951 m. Algirdas Lapinskas-Audra, Jono, gimęs 1925 m. Širvintų r. Rusių Rago k., ir būrio ar sky- riaus vadas Adomas Mataciū- nas-Diemedis, Dominyko, gi- męs 1927 m. Kaišiadorių r. Žaslių valsč. Paukščių kaimo. Jų suėmimui užmaskuoti tą pačią dieną buvo daromos kratos gretimuose kaimuose, ieškota Diemedžio ir Audros. Tačiau jie jau buvo suimti, per- rengti kareiviškomis unifor- momis ir išvežti į Vilnių.

Adomas Mataciūnas-Die- medis nepasidavė MGB spaudimui. Jis stengėsi nu- slėpti savo ryšininkus bei ré- méjus ir nesutiko būti agentu, todėl buvo nuteistas mirties bausme.

Tardomas Lapinskas- Audra greitai palūžo. Jis pri- sipažino, kad nuo 1951 m. ge- gužės iki 1952 m. balandžio buvo Kranto būrio partizanas ir veikė Smėlių, Ukmergės ir Jonavos rajonų sandūroje. Audra sutiko sudaryti sąly- gas operatyvinį smūgi smogti Kranto būriui, nurodė 4 bun- kerius, eilę apsistojimo vietų, kuriose slėpdavosi Kranto būrio partizanai, ir keletą ry- šininkų, galėjusių išsikvieti

Krantą į susitikimą. Tapęs MGB agentu jis išvengė teis- mo. A. Lapinskas nurodė pen- kis ryšininkus, turėjusius glaudžius ryšius su Krantu. Tai: Ona Lapinskaitė, gyvenan- ti Žemaitkiemio valsč. Jaugino tre- jų metų dukterį nuo nesan- tuokinio partizano. Jos sody- bos tvarte buvo įrengtas bun-

DKA A. Juknio-Kranto būrio partizanas Jonas Bagdonas-Margiris (1924–1952) keris, kuriame 1951–1952 m. žiemą slėpėsi partizanai; 22 metų Mečiukas (turbūt Mečislovas) ir jo 20 m. sesuo Vanda, gyvenantys Alekniš- kių k.; 50 metų Sipavičius, gy- venantys Kauno sr. Pustoškos k. Jis palaikė ryšį tarp Kranto ir Diemedžio; 27 ar 28 metų Dominykas iš Jonavos r. Upninkėlių k. ir jo seserys Veronika bei Ona; 40 metų Jonas Okūnis, slapyvardžiu Vabalas, gyvenantis Ukmer- gės r. Rizgonių k. Pas jį buvo įrengtas bunkeris.

Prieš panaudojant „Audra“ Kranto būrio likvidavimui jis tamsoje buvo patikrintas – suvestas su dėde, vienu iš trijų Lapinskų – Adolfu, Pranu ar Edvardu, anksčiau užver- buotu agentu „Arkliau“. Ga- vus teigiamą atsiliepimą „Audra“ buvo naudojamas smogikų būriuose. Buvo pa- rengtas Kranto likvidavimo planas – partizanų vadai turėjo būti iškviestas į susitiki- mą su „Audra“. Siekdamas išvengti ryšininkų bei partiza- nų įtarimų, „Audra“ į susiti- kimus eidavo trise, nes Krant- tas žinojo, kad jie veikia trise. 1952 m. rugsėjo 4–8 d. bu- vo sudaryta „Briedžio“ vadovaujama smogikų grupė iš „Liūto“, „Zvaigždės“, „Gaublio“ ir „Audros“. Trys iš jų aplankė patikimus Kranto ryšininkus: Mečiuką (tiki- riausiai Mečislovą Stepšį) ir Dominyką. Iš jų sužinojo, kad po 1952 m. rugpjūčio

22 d. susišaudymo su agen- tais, Krantas išvyko į Siesikų valsč. teritoriją pas ryšininką Petrą, ketindamas ten 1 ar 2 savaites slapstytis. Be to, prieš išvykdamas jis norėjės susi- tiki su Diemedžiu ir „Audra“. Tai sužinojė kagiebistai pasiuntė pakartotiną smogikų grupę su „Audra“. Pastarasis ryšininkui Sipavičiui įteikė savo laišką Krantui, prašydamas paskirti susitiki- mo vietą ir laiką. Šį laišką Si- pavičius perdavė Krantui, o „Audra“, su spec. grupe lan- kydamasis pas ryšininkę Ve- roniką, sužinojo, kad Kranto atsakymas perduotas Mečis- lovui Stepšiui (Mečiukui). 1952 m. spalio 20 d. „Audra“ laišką pasiėmė ir sužinojo, kad Krantas susitikimą pa- skyrė spalio 26 d. pas ryšininkę Veroniką. Naktį iš 25- osios į 26-ąją buvo pasiusta penkių agentų smogikų gru- pė, kurioje buvo „Audra“ ir Krantui pažįstamas buvęs partizanas, užverbuotas agentas, Povilas Puodžiūnas- Žeruolis. Smogikai, išsikinę, kad Krantas dar neatvykės, apsistoję partizanų žinomoje miško stovyklavietėje ir pa- prašė Stepšio atnešti jiems pietų. Atnešęs maistą Stepšys pranešė, kad pas jį yra atvykę du Kranto būrio partizanai Spyglys ir Ketvirtis. Jie prašo, kad į susitikimą ateitų tik vienės „Audra“. Pastarasis pa- prašė, kad Kranto pasiuntiniai ateitų į stovyklavietę. Šie su ryšininku Stasiu atvykę pamatė stovyklavietėje du pažįstamus partizanus, apie kurių užverbavimą net nenu- tuokė, patikėjo, kad visi savi, ir į susitikimą pakvietė Krantą ir kartu su juo buvusius parti- zanų, tarp kurių buvo ir Jonas Bagdonas-Margiris. Susi- tikimas vyko ilgai. 1952 m. spalio 27 d. ryte smogikai iš pasalų sušaudė visus atvy- kusius partizanus. Taip Jonavos r. Upninkų sen. Up- ninkėlių k. miško stovyklavie- téje Laisvės kovą baigė:

būrio vadai Anicetas Juk- nys-Krantas, Antano, gimęs 1929 m. Smėlių r. Mažeikių k.; Jonas Bagdonas-Mar- giris, Jono, gimęs 1924 m. (žūties dokumente 1923 m.) iš Ukmergės r. Garbuvos k.; Dominykas Čaikauskas-Pirš- ly, Kirvis, gimęs 1910 m. Kavarsko r. Šelemos k. Iki 1945 m. buvo stribas, vėliau partizanas; Antanas Ge- čiausku-Spyglys, Stasio, gi- męs 1929 m. Ukmergės r. Ka- voliukų k. Partizanas nuo 1951 m.; Pranas Ketvirtis-

Klevas, Prano, gimęs 1927 m. Smėlių r. Medinų k. Partiza- nas nuo 1951 m.; Henrikas Savickas-Skrėjūnas, Genys, Stasio, gimęs 1929 m. Smé- lių r. Kelmų k. Partizanas nuo 1950 m.

Iš žuvusių partizanų smo- gikai paėmė: 2 Degterovo sistemos rankinius kulkosvai- džius, 3 PPŠ automatus, 1 vokišką automatą, 2 užsieni- netiškus pistoletus, 1 be buožės šautuvą, 3 automatių diskus, 2 kulkosvaidžių dis- kus, 200 įvairaus kalibro šo- vinių ir įvairių susirašinėjimo dokumentų.

Po Kranto būrio likvidavimo operacijos su „Audra“ buvo tesiamos Arelio ir Dau- girdo partizanų grupių likvi- davimui.

Jono Bagdono seserys: Elena Žydelienė ir Valerija Kuzmickienė, gyvenančios Ukmergėje, norėdamos įam- žinti brolio bei jo bendražy- gių atminimą, ilgai ieškojo žūties vietas. Jos buvo nuvy- kusios net į Vilnių pas buvusį Kranto būrio partizaną Al- girdą Lapinską-Audrą, kuris buvo suimtas, bet neteistas. Pastarasis išsigynė sakyda- mas, kad tuo metu ten nebuv- vo ir nežino, kur tai įvyko. Tiktais 2009 m. LGGRTC Specialiųjų tyrimų skyriaus viršininko Ryto Narvydo dė- ka jos sužinojo Kranto būrio partizanų, tarp kurių buvo ir jų brolis Jonas, žūties vietą ir ėmėsi organizuoti partizanų palaikų nors simbolinių perlai- dojimą. 2009 m. spalio mén. Ukmergės bažnyčioje buvo aukojamos šv. Mišios žuvusių Kranto būrio partizanų atmi- nimui, po kurių susirinkę gi- minės bei svečiai nuvyko į Dukstynos kapines, kur pas- statytas bendras čia perlaidotiems partizanams paminklas. Šios kapinėse iš viso per- laidota apie 250 partizanų palaikų. Jų atminimui pasta- tyti dviem eilėmis vienodi betoniniai kryžiai, prieš kiekvie- ną kryžių pastatytas monoli- tinis postamentas su pritvir- tinta poliruoto granito plokš- te, kurioje įrašyti žuvusių parti- zanų vardai, pavardės, am- žius. Toks pat paminklas pas- statytas ir 1952 m. žuvusiems Kranto būrio partizanams, ant kurio parašyta: „1952 m. spalio 27 d. žuvo Kranto bū- riuo partizanai“. Po užrašu su- rašyti 6 kartu žuvusių parti- zanų vardai, pavardės, sla- pyvardžiai ir gimimo me- tai. Po paminklo pašventi- nimo, gedulingų pietų me- tu kalbėjo LGGRTC Spe- cialiųjų tyrimų skyriaus viršininkas Rytas Narvy- das ir kiti.

Kazys STRAZDAS

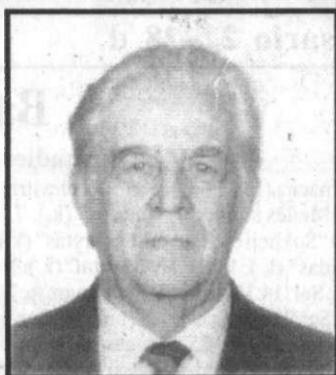
Mečislovas Butkus

Sausio 27 d. mirė gydytojas, aktyvus LPKTS Panevėžio filialo narys Mečislovas Butkus.

Gimė 1920 m. Baisogaloje. Nuo vaikystės svaajojo savo gyvenimą skirti gydytojo profesijai. Mūsų tautai primestos nepalankios istorinės aplinkybės savaip tvarkė jaunuolio siekius. 1941 m. atseikėti dešimt įkalinimo metų Sverdlovsko lageriuose, po to – tremties i Krasnojarsko kr. Bogučianuose. Čia atsiskleidė jo – profesionalo chirurgo vadybiniai gebėjimai. Jis tapo Bogučianų rajono centrinės ligoninės vyriausiuoju gydytoju. Šiose pareigose dirbo 22 metus. Kaip gydytojas igijo didelį autoritetą ir pasitikėjimą. Kaip buvęs politinis kalinys, nepabūgo KGB reikalavimo atleisti iš darbo žinomą disidentę Nijolę Sadūnaitę, kurią 1977 m. įdarbino ligoninėje.

Visą laiką puoselėjo mintį sugrįžti į gimtąjį kraštą ir jam atiduoti savo jėgas ir talentą, tačiau po keleto bandymų įsirdarbinti Lietuvoje įsitikino, kad čia nėra pageidaujamas. 1986 m. su žmona, taip pat gy-

Pro memoria

cinos institutą.

Tapęs diplomiuotu gydytoju darbą tęsė tremties rajo-

ne, Bogučianuose. Čia atsi-

kleidė jo – profesionalo chi-

rurgo vadybiniai gebėjimai.

Jis tapo Bogučianų rajono

centrinės ligoninės vyriausiuoju gydytoju. Šiose parei-

gose dirbo 22 metus. Kaip gy-

dytojas igijo didelį autoritetą

ir pasitikėjimą. Kaip buvęs

politinis kalinys, nepabūgo

KGB reikalavimo atleisti iš

darbo žinomą disidentę Nijo-

lę Sadūnaitę, kurią 1977 m.

īdarbino ligoninėje.

LPKTS Panevėžio filialas

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Adomas Steponavičius

1931–2010

Gimė Radviliškyje. 1948 m. su tėvu ištremtas į Irkutsko sr. Ziminsko rajoną. Tremties dirbo miško darbus. Į Lietuvą grįžo 1955 m., apsigyveno Šiauliucose. Vedė buvusią politinę kalinę. Vėliau persikelė į Kauną, dirbo statybos įmonėse darbininku. Nuo 1991 m. buvo LPKTS Kauno filialo narys.

Palaidotas Karmėlavos kapinėse. Nuosirdžiai užjaučiamie giminės ir artimuosius.

LPKTS Kauno filialas

Romanas Steponavičius

1932–2010

Romano tėvelis buvo Kęstučio būrio partizanas. Žuvo Birminės miškuose. Šeima pastovios gyvenamosios vietas neturėjo, slapstėsi pas giminės ir pažystamas. Atgimimo laikais Romanas buvo aktyvus Sąjūdžio dalyvis, Tėvynės sąjungos narys. Eileraščių rinkinio „Mišios miške“ autorius.

Palaidotas Betygalos kapinėse.

Nuosirdžiai užjaučiamie artimuosius ir draugus.

TS-LKD Šilainių skyriaus Sargėnų grupė

Ona Gružaitė-Šumnauskienė

1913–2010

Gimė 1913 m. Pakruojo valsč. Paliečių k., ūkininkų šeimoje, auginusioje septynių vaikus. 1949 m. Onutė su seserimi Emilija ir broliu Juozu buvo ištremta į Sibirą – Irkutsko sr. Alzamajaus r. Tremties išbuvo devynerius metus. Grįžusi į Lietuvą rado sugriautus namus, sunkiai įsiderbino. Ir sunkumas, ir džiaugsmus Onutė sutiko su gražia šypsena, gerumu, nuoširdumu, dosnumu, meile. Įsikūrė Pakruojo mieste. Dirbo lentpjūvėje, vėliau – vaikų darželyje auklyte. Paskutiniuosius penkerius metus buvo globojama brolio Juozo vaikaitės Jurgitos.

Nuosirdžiai užjaučiamie brolių Antaną, Onutės globėjus ir artimuosius.

LPKTS Pakruojo filialas

Zeldė Juozapavičiūtė

1920–2010

Gimė Kaune, tarnautojų šeimoje. 1941 m. su šeima buvo ištremta į Altajaus kraštą, vėliau į Jakutiją, Bykovo gyvenvietę, prie Laptevų jūros. 1945 m. grįžo į Lietuvą. Baigė Vilniaus universitetą. Dirbo Kaunodrabužių bazėje skyriaus viršininkė. Nuo 1993 m. buvo LPKTS Kauno filialo narė. Aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje.

Palaidota Kaune.

Nuosirdžiai užjaučiamie giminės ir artimuosius.

LPKTS Kauno filialas

Užjaučiamie

Mirus LPKTS Alytaus filialo pirmininkei

Janinai JUODŽBALIENEI

užjaučiamie artimuosius, LPKTS Alytaus filialo narius ir choro dainininkus, netekusius puikios organizatorės, tremtinių dainų ir chorų puoselėtojus ir globėjus.

Nuėjusi prasmingą, ilgą kelią Tu išėjai,

Kur tyro tyluma ir amžina ramybę.

Tačiau gėrį medžiai, kuriuos Tu sodinai,

Gyvena ilgiau negu žmonės.

Todėl mūsų širdyse Tu gyvensi amžinai,

O smėlio kauburėlis – Tavo gyvenimo aukuras –

Tenebūna pamirštasis Tave mylėjusių žmonių.

Ilsėkis ramybėje.

Ukmergės mišrus choras „Tremtinys“

Kunigas J.Petrika

Kunigas prof. J.Dabrilė

Lankeliškių parapijos klebonas V.Balsys

vų karvyčių atsiimti baltojo davinio.

Nežinia iš kur ir dėl ko nušvitusių ryto padangę užplūdo didžiulė nematytių lektuvų eskadrilė su keistais ženklais ant uodegų ir pasėjo debesyną nedidelių bombelių ant vasaros žydincių žiedų.

boną Vytautą Balsį, ir skubiai pedalus numynė tolyn nuo artėjančio fronto ugines.

Raudonieji politrukai, tarsi šakalai, įpuolė į kleboniją ir išsivarė ten buvusius dvasininkus – Lankeliškių parapijos kleboną Vytautą Balsį, vikarą Joną Petriką ir

nio teroro baimę...

„Neliūdėkime, nukankin tieji kovoja drauge su mumis, jie stiprina mūsų gretas. Tegul bus palaiminti nenusilenkę prieš netiesą“ (arkivyskupas Mečislovas Reinas. 1951 m.).

Albinas SLAVICKAS

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214
Indeksas 0117. El. paštas: tremtinys@erdves.lt, LPKTS puslapis internte: <http://www.lpkts.lt>
Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. AB "Vilniaus bankas", kodas 70440, Nr.LT18 70440600 0425 8365.
Spausdino spaustuvė UAB "Rinkos aikštė", Josvainių g. 41, Kėdainiai
Offsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 3360. Užs. Nr.

SL289

Leidėjas LPKTS

Redaktorė - Jolita Navickienė

Redakcija:

Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė

Kaina 1,75 Lt